

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 12/2 2023 s. 646-659, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

GOGOL'ÜN "PALTO" VE ORHAN KEMAL'İN "KİRLİ PARDÖSÜ" ADLI ESERLERİNİN KONULARI VE BAŞKİŞİLERİ ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR ÇALIŞMA

Şerefınur ATİK*

Geliş Tarihi: Aralık, 2022

Kabul Tarihi: Ocak, 2023

Öz

Türk edebiyatının eleştirel / toplumcu gerçekçi yazarları Rus edebiyatındaki öncüllerini okumuş olmalıdırlar düşüncesinden hareketle yazılan bu yazıda Nikolai Vasilyeviç Gogol'ün "Palto" ve Orhan Kemal'in "Kirlî Pardösü" adlı eserlerinin temaları ve başkîşileri üzerinden gidilen karşılaştırmalı bir çalışma yapılacaktır.

Nikolai Vasilyeviç Gogol Rus edebiyatının ve Orhan Kemal de Türk edebiyatının öncü eleştirel gerçekçi yazarları arasında yer alır. Gogol "Palto" adlı eserinde genel anlamda 19. yüzyıl Rusya'sındaki en düşük rütbeli bir memurun durumunu ve Orhan Kemal de "Kirlî Pardösü" adlı eserinde 20. yüzyılın ilk yarısının başlarında, Türkiye'deki düşük dereceli bir memurun durumunu yansıtmıştır. Her iki eserde de yazarların hayatlarından gelen öz yaşam öyküsel yansımaların bulunduğu bilinmektedir.

Bu çalışma ile biri novella türünde yazılan "Palto" ve diğeri hikâye türünde yazılan "Kirlî Pardösü" adlı eserlerde var olduğu tespit edilen ortak yönler anlatılmaya çalışılmıştır. Her ikisi de küçük memurun / küçük insanın geçim sıkıntısını yansıtmak için yazılmış olan eserlerden öncül ile ardıl eser arasında bulunan ortak ve farklı yönlerin tespit edilmesi bu çalışmanın temel meselesi olarak belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Tema, Palto, pardösü, küçük insan, gerçekçilik.

COMPARATIVE STUDY ON THE SUBJECTS AND MAIN PERSONS OF GOGOL'S "PALTO" AND ORHAN KEMAL'S "KİRLİ PARDÖSÜ"

Abstract

Critical / social realist writers of Turkish literature must have read the writers who had predecessors in Russian literature. In this article, which was written with this thought in mind, a comparative study will be made on the thematic structures and protagonists of Nikolai Vasilyevich Gogol's Overcoat and Orhan Kemal's Kirlî Pardösü.

Nikolai Vasilyevich Gogol is among the leading critical realist writers of Russian literature and Orhan Kemal is among the leading critical realists of Turkish literature. In his work, Gogol's Overcoat, he generally reflected the situation of a low-ranking official in 19th century Russia, and Orhan Kemal

* Dr. Öğr. Üyesi; İstanbul Gelişim Üniversitesi, İİSBF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, serefınuratik12@gmail.com.

reflected the situation of a low-ranking official in Turkey at the beginning of the first half of the 20th century. It is known that there are autobiographical reflections from the lives of the authors in both works.

In this study, it has been tried to explain the common aspects that have been determined to exist in the works, one of which was written in the genre of novella, and the other, which was written in the type of story, called Kirli Pardösü. Determining the common and different aspects between the predecessor and the successor works, both of which were written to reflect the financial difficulties of the petty civil servant, was determined as the main issue of this study.

Keywords: Thema, coat, topcoat, petty people, realism.

Giriş

Rus yazar N. Vasilyeviç Gogol ve Türk yazar Orhan Kemal, eleştirel gerçekçi ve / veya toplumcu gerçekçi yazarlardır. Her iki yazarın da eserlerinde hayatlarından gelen öz yaşam öyküsel yansımalar bulmak mümkündür.

Türk edebiyatındaki toplumcu gerçekçi yazarların, Rus eleştirel / toplumcu gerçekçi yazarları okumuş oldukları düşüncesinden hareketle bu makalede; Gogol'un "Palto" adlı novellasında bulunan Akakiy Akakiyeviç adlı başkişi ile Orhan Kemal'in "Kirli Pardösü" adlı öyküsünde bulunan adı belirtilmemiş olan başkişi arasında bulunan benzer ve farklı yönlerin neler olduğu üzerinde durulacaktır.

Gogol'un "Palto" adlı eseri Türkçeye ilk defa 1945 yılında çevrilmiştir. Bu çeviriyi Erol Güney, Oğuz Peltek ve Orhan Veli Kanık birlikte gerçekleştirmişlerdir. "Palto" adlı eserin 1945'te yapılan ilk çevirisinin hikâyesini Erol Güney şu şekilde anlatmıştır: "[Orhan Veli için] Nitekim ilk kez benimle Rusçadan Gogol'un *Üç Hikâye*'sini çevirmişti. Bu üç öykünün arasında meşhur "Palto" da vardı. [...] Hatta Orhan Veli bu kitap hakkında *Tercüme* dergisine bir inceleme yazısı da yazmıştı" ("<https://arkakapak.babil.com/cevirmen-orhan-veli-kanik/cevrimiçi>: 28.10.2022). Orhan Veli Kanık tarafından yazılan ve *Tercüme Dergisi*'nde yayımlandığı belirtilmiş olan bu yazı hakkında makalenin ilgili bölümünde bilgi sunulacaktır.

Bu çalışmada yer alan "Palto" incelemesi için kullanılan kitap, Türkiye İş Bankası Yayınları tarafından yayımlanan ve aralarında "Palto" adlı öykü ile birlikte başka seçme öykülerin de bulunduğu kitabın 2017 yılında yapılmış olan 14. baskısıdır.

Yazarın ilk hikâyesinin; 1940 yılında *Yeni Edebiyat* dergisinde çıkan "Balık" adlı eser olduğu ve bu hikâyenin, yazarın 1949 yılında yayımlanan ilk romanı "Baba Evi"nde bir bölüm olarak yer aldığı ifade edilmiştir (Eyigün, 2006, s. 23). Orhan Kemal'in ilk hikâye kitabının adı *Ekmek Kavgası*'dir. "*Ekmek Kavgası adlı bu ilk hikâye kitabı 1949 yılında yayımlanmıştır*" (Kahraman, 2015, s. 68). Yazarın son hikâye kitabı ise *Önce Ekmek*'tir (Bakır, 2020, s. 407).

Yazara ait;

1949 yılında Varlık Yayınevi tarafından yayımlanmış olan Ekmek Kavgası adlı eser, 1949 ve 1976 yılları arasında 6. baskıya kadar bu yayınevinden çıkmıştır. Eserin 7 ile 13. baskıları arasındaki yedi kitap 1980 ile 2003 arasında Tekin Yayınevinden, 14 ile 18. baskıları arasındaki beş kitap 2007 ile 2012 arasında Everest Yayınlarından çıkmıştır. İlk baskısında 18 hikâyenin yer almış olduğu belirtilen kitabın 2013 yılında Everest Yayınevinden çıkmış olan 19. baskısından itibaren içinde 25 hikâye olduğu görülmüştür (Bakır, 2018, s. 74).

Bu çalışmada kullanılan kitap eserin Everest Yayınevi tarafından 2017 yılında yayımlanmış olan 26. baskısıdır.

1. Orhan Kemal'in Hikâyeciliği Hakkında

Orhan Kemal'in düzyazıya yöneldikten sonra ismini duyurduğu ilk türün hikâye olduğu ifade edilmiştir. Yazarın, hikâye türünü romana geçişte bir aşama hâlinde gördüğü belirtilmiş; yazdığı iki yüz atmış beş hikâye ile 1950'li yıllarda usta bir hikâye yazarı olarak kendini kabul ettirmiş olduğu dile getirilmiştir (Bakır, 2018, s. 53).

Türk edebiyatında 1950'li yıllarda usta bir hikâyeci olarak kendini kabul ettiren yazarın, 1953 yılından itibaren birçok hikâyesi Rusçaya çevrilmeye ve orada çeşitli dergilerde yayımlanmaya başlanmıştır. Orhan Kemal, 1963 yılında Dışişleri Bakanlığımıza gönderdiği bir dilekçeye Rusçaya çevrilen eserlerinin listesini de ekleyerek; kitaplarının telif ücretinin SSCB'den istenmesini arz etmiştir. Yazar bu dilekçenin ve dilekçeye ekli çeviri kitapların listesinin bir kopyasını da arkadaşı Fikret Otyam'a göndermiştir. Bu listeye göre yazarın "Kırlı Pardösü" adlı hikâyesi 1958 yılında Rusçaya çevrilerek orada iki ayrı dergide yayımlanmıştır (Otyam, 1975, s. 248). Yazarın telif haklarının ödenmesi konusunda Dışişleri Bakanlığımıza gönderdiği dilekçe dikkate alınmış olmalıdır ki yakın arkadaşı Fikret Otyam'a yazdığı 1964 tarihli bir başka mektupta Orhan Kemal; "*Sovyetlerden Merkez Bankası eliyle dokuz bin yedi yüz lira al[dığımı]*" yazmıştır (Otyam, 1975, s. 258).

Hikâyelerinde ekmek peşinde mücadele veren "küçük insanları" anlatan Orhan Kemal'in ilk ve son hikâye kitapları için "Ekmek Kavgası" ve "Önce Ekmek" isimlerini seçmiş olması tesadüf değildir. Yazar hakkında ayrıntılı bir çalışma yapan araştırmacı Asım Bezirci konu ile ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir. "*Ekmek ardında koşan insanın yaşamı elbette büyük bir çeşitlilik gösterir. Orhan Kemal, çok küçükken kazanmak zorunda kaldığı ekmeğin önemini gayet iyi bilmektedir. İlk öykülerinden başlayarak son yazdıklarına kadar sürekli biçimde bunu işlerken değişik çevrelerin değişik insanların ekmek kavgasını anlatır*" (Bezirci, 1984, s. 70). Nitekim *Ekmek Kavgası* isimli hikâye kitabında yer alan "Kırlı Pardösü" adlı hikâyenin de başkışisi; işi yalnızca rakamları toplamak olan ve ailesinin geçimini kıt kanaat maaşı ile sağlamaya çalışan, yani ekmeğinin peşinde koşan bir küçük memurdur.

Türk edebiyatının "küçük insanları" öyküleyen bir başka hikâye yazarı da Sait Faik'tir. Sait Faik de küçük insanların hikâyelerini anlatır fakat onun küçük insanları daha çok kendi yağında kavrulan, hayatla bir şekilde barışık ve mutlu – umutlu olan insanlardır. Her iki hikâye yazarımızın bu noktada ayrıldıkları söylenebilir. Çünkü Orhan Kemal'in küçük insanları yoksul ve çoğunlukla hayatla kavgalı insanlardır.

Orhan Kemal'in hikâyelerinde görülen küçük insanlar, içinde buldukları hayata yabancıdırlar. Bu küçük insanların "*asıl bahtsızlığı, eski çevresi, aldığı eğitim ve görgüsü ile içine düştüğü hayatın yabancı olma[larıdır.]*" diyen Tahir Alangu (1965) bu durumu yazarın hayatından geldiğini düşündüğü psikolojik yansımalarla ilgili bulmakta ve şu şekilde izah etmektedir: "*Orhan Kemal'in ruhu ise ilk görgülerinin ve delikanlılığının getirdiği itelenişle işçilerin değil, içinden kovulduğu mutlu eski günlerin özlemine çekmektedir*" (s. 385). Çünkü Orhan Kemal'in babası avukatlık, milletvekilliği, bakanlık ve parti başkanlığı yapmıştır ayrıca ailenin Ceyhan'da çiftlikleri ve tarlaları da olmuştur (Narlı, 2002, s. 37).

Öte yandan yazarın, kurmaca gerçeklik içinde eserlerinde; tanıdığı insanları anlattığı aktarılmıştır. Yazarın kendisi “*Ben tanıdığım insanları yazdım. Tanıdığım, konuştuğum, birlikte sigara içtiğim, sırtımı sıvazlayan insanları yazdım. Ben bu insanları inceledim, araştırdım. Ağa oğlu olarak, namuslu bir vatandaş olarak inceledim.*” diyerek bu konuyu izah etmiştir. (Bezirci, 1984, s. 55).

Netice itibarıyla Orhan Kemal hikâyelerinde ekmeğinin derdine düşmüş, hayatla kavgalı ve yoksul olan küçük insanların hikâyelerini anlatmıştır. Yazar bu küçük insanları tanıdığı, gözlemlediği ve bir şekilde hayatına girmiş olan insanların arasından seçerek yazmıştır.

2. Orhan Kemal’in Sevdği Yazarlar ve Gogol’ün Orhan Kemal Üzerindeki Etkisi Hakkında

Orhan Kemal’in Rus gerçekçi yazarlarını okuduğu tahmin edilebilir. “*Küçük Adamın Notları serisinde yer yer P. Strativari bazı parçalara rastlanmakla birlikte, onun üzerinde daha çok M. Gorki’nin kendi yaşayışını anlatan ünlü hikâyelerinin etki bıraktığı görülmektedir*” (Alangu, 1965, s. 379).

Orhan Kemal’in *Ekmek Kavgası* adlı kitabında yer alan eserlerinden biri “Ekmek Sabun ve Aşk” adlı hikâyedir. Bu hikâyede hapiste bulunan anlatıcı kişi, Galip adında bir gardiyan ile yakın arkadaş olur. Anlatıcı kişinin önerisi ile Galip, “Kamelyalı Kadın” ve “Benim Üniversitelerim” adlı kitapları okur (Kemal, 2017, s. 24). Kendisi de cezaevinde yatmış olan yazarın hayatından gelen otobiyografik yansımalara örnek verilebileceği düşünülen bu ayrıntı; Orhan Kemal’in okumayı tercih ettiği Aleksander Dumas ve Maksim Gorki gibi yazarları göstermek açısından önemli bulunmuştur.

Öte yandan *Ekmek Kavgası* adlı hikâye kitabında bulunan “Kitap Satmaya Dair” adlı bir başka hikâyede de yine “Benim Üniversitelerim” adlı eser ve eserin yazarı Maksim Gorki’nin; ayrıca “Harp ve Sulh” adlı eser ve eserin yazarı Tolstoy’un adları geçmektedir. “Kitap Satmaya Dair” adlı hikâyesinde yazar; kitaplarını satmak zorunda kalmış olan baş kişisi üzerinden dile getirdiği “*galiba kendisinde de Tolstoy’dan bir parça*” ve “*onda mutlaka Gorki’den bir şeyler*” şeklindeki ifadelerle; kitaplarını severek okuduğu yazarlardan kendisinde izler bulunmakta olduğunu ifade etmiştir. Yazar Orhan Kemal çektiği şiddetli geçim sıkıntısı yüzünden gerçekte de zaman zaman kitaplarını satmak zorunda kalmıştır. Nitekim yazar not defterine, yüklüce miktara ulaşan borçlarını kapatabilmek için bunu yapmak zorunda kaldığını şu şekilde yazmıştır: “*Düşündüm, taşındım. Akluma zavallı kitaplarım geldi. Dört paket halinde sahaflara götürdük Erol’le. Altmış liralık kitabı on beş liraya verdik. [Borçları için] belki fazla değil ama beni çok üzüyor. Kitaplarımı satınca öderim belki.*” (Otyam, 1975, s. 80) şeklinde not defterine yazılmış olan bu ayrıntılar hem “Kitap Satmaya Dair” adlı hikâye üzerinde yazardan gelen öz yaşam öyküsel yansımaları hem de Orhan Kemal üzerinde Aleksander Dumas, Maksim Gorki ve Lev Tolstoy etkisini göstermek açısından önemli bulunmuştur.

Maksim Gorki’nin çeşitli kaynaklarda Orhan Kemal’in en çok sevdiği Rus yazar olduğu belirtilmiştir. Orhan Kemal, “*Gorki ile arasında benzerlik kurulmasından rahatsızlık duymaz*” (Bakır, 2018, s. 51). Yazarın, “1968 yılının haziran ayında Sovyet Yazarlar Birliği tarafından Gorki’nin yüzüncü doğum yılı için düzenlenmiş olan törene davet edilmiş olduğu fakat kendisine pasaport verilmediği için gidemediği aktarılmıştır” (Narlı, 2002, s. 23).

Rus yazar Maksim Gorki ile arasında benzerlik bulunmasından rahatsızlık duymadığı belirtilen yazar, N. V. Gogol ile arasında bulunduğu belirtilen benzerlikten ise hoşlanmamıştır. Yakın arkadaşı Fikret Otyam'a yazdığı bir mektupta Orhan Kemal, "*soytarı bir eleştirmenin*" "Müfettişler Müfettişi" adlı eserinde Gogol'den esinlendiğini anlattığını, oysa kendisinin Gogol'ün "Müfettiş" adlı eserini henüz doğru düzgün okumadığını; hatta iki eser arasında hiçbir benzerliğin bulunmadığını dile getirmiştir. Bununla birlikte yazar, yeni yazacağı ve "*sırtındaki sayın bay paltosunun hikâyesini anlatacağı*" bir hikâye için de eleştirmenlerin yine Gogol'den esinlendiğini söyleyeceklerini bildiğini dile getirmiştir (Otyam, 1975, s. 348).

Netice itibarıyla Orhan Kemal'in eserlerinde isimlerini andığı ve sevdiği yazarlar arasında Rus gerçekçi yazarlarından Maksim Gorki ve Lev Tolstoy gibi yazarların bulunduğu söylenebilir.

3. Gogol'ün Hikâyeciliği ve Gogol'den Yapılan İlk Çeviriler Hakkında

Kapağında "Milli Eğitim Bakanlığı tarafından iki ayda bir çıkarılır" ibaresi ile 1946 yılının mayıs ayında yayımlanan *Tercüme Dergisinde*; içinde Gogol'ün "Palto" adlı hikâyesi ile ilgili bilginin de bulunduğu bir yazı yer almıştır. Bu yazı, Gogol'ün "Petersburg Hikâyeleri" adlı kitabından "Üç Hikâye" adıyla 1945 yılında dilimize çevrilmiş kitap içinde yer alan üç hikâye ile, ve genel olarak Gogol'ün hikâyeciliği ile ilgilidir. "Üç Hikâye" adlı eserde yer alan ve Rusçadan Türkçeye çevirisi yapılmış olan hikâyeler de "Burun, Fayton ve Kaput" adlı eserlerdir.

Gogol'ün "Petersburg Hikâyeleri" adlı eserinde; "*Neva Caddesi, Burun, Portre, Bir Delinin Hatıra Defteri ve Kaput adlı hikâyeleri bulunmaktadır*" (Çetin, 2017, s. 54). Bu kitaptan Türkçeye çevirisi "Üç Hikâye" adıyla yapılan eser ile aynı adı taşıyan yazıda dipnot olarak; "Üç Hikâye" adlı kitabın "Ankara Milli Eğitim Basımevinde 1945 yılında yayımlandığı ve çevirmenlerinin Erol Güneş, Oğuz Peltek ile Orhan Veli" oldukları belirtilmiştir. "O. V. K." şeklinde imzalı şekilde yayımlanan bu yazı Orhan Veli Kanık'a aittir (Kanık, 1946, s. 75).

Yazının Orhan Veli Kanık tarafından yazılmasının yanı sıra; bu çalışmanın konusunun bir kısmını teşkil eden Gogol'ün hikâyeciliği ve "Palto" adlı hikâyesi ile ilgili önemli ayrıntıları da ilk defa sunması önemli bulunmuştur.

"Üç Hikâye" adlı bu yazıda verilen bilgilerin Gogol'ün hikâyeciliği ile ilgili olan kısmında şunlar aktarılmıştır:

Bence Gogol'ün en büyük tarafı bütün insanlarda rastlanan halleri en tabii en çıplak şekliyle görebilmesi, duyup da söyleyemediğimiz, çok kere de söylemekten çekindiğimiz ruh haletlerini apaçık anlatabilmesidir. Zaaflarımızı hiçbir yerde Gogol'ün eserlerinde olduğu kadar açık göremeyiz. Halimiz gülünçtür, acıklıdır. İnsanları comique (komik) yahut tragique (trajik) hâle getirmek için değiştirmeye, idealiser etmeye lüzum yoktur. Gogol'ün mizahı da hicvi de realizmindedir. Ben, hayatı olsun, insanlığı olsun Gogol'de duyduğum kadar, hiçbir yazarda duymadım. Onun, birçoklarınınca teferruat sayılan öyle ince, öyle derin görüşleri var ki, okuyup da heyecan duymamak insanın elinden gelmiyor (Kanık, 1946, s. 75).

Burada Gogol'ün realizmi ile ilgili ayrıntılar dikkate şayandır. Gogol gerçekçiliğinde mizahın ve hicvin içiçe geçtiğine ve yazarın kişilerini idealize etmeden "apaçık" anlatmış olduğuna dikkat çekilmiştir.

Gogol'ün "Petersburg Hikâyeleri" adlı eserinde yer aldığı belirtilen üç hikâyesinden biri olan "Kapot", daha sonra "Palto" adı ile yayımlanmıştır.

Orhan Veli Kanık'ın "Üç Hikâye" adlı yazıda aktarmış olduğu bilgiye göre; *Petersburg Hikâyeleri* adlı kitabın önsözünde Gogol'ün bu hikâyenin konusunu nasıl bulduğu anlatılmıştır. Gogol, "Palto" adlı hikâyesinin öyküsünü gerçek bir hikâyeden yola çıkarak kurmuştur. Bu gerçek hikâye de ava çıkmaya çok meraklı olan bir memurun hikâyesidir.

Bu memur, bin bir sıkıntı ile biriktirdiği iki yüz ruble ile ilk ava çıktığı gün bir sandala bindi. Ama tüfek nasılsa suya düşüverdi. Memur evine döndü, yatağa düştü. Şiddetli bir humma içinde günlerce yattı. Ancak arkadaşları, aralarında para toplayarak ona yeni bir tüfek aldıkları zaman iyileşip ayağa kalkabildi. Bu hikâyeyi dinleyenlerin hepsi güldüler. Yalnız Gogol gülmedi. Uzun zaman düşünceli kaldı. Kaput'un ilk fikri işte o gün doğmuştu. Bu hikâye 1834'te anlatılmıştı. Gogol bunun üzerinde çok çalışmıştı. Aradan sekiz yıl geçtikten sonra Kaput'u yazdı (Kanık, 1946, s. 75).

Çeviriden aktarılan bu bilgilerden sonra Orhan Veli Kanık aynı yazıda şunları da yazmıştır:

Bu hikâyedeki tüfek Gogol'ün hikâyesinde bir palto olur. Suya düşme hadisesi de bir soyulma hadisesidir. Kaput, küçük memurun hayatından, küçük memurun psikolojisinden bahseden ilk Rus hikâyesidir. Bu hikâyenin Dostoyevski, Tolstoy ve Çehov üzerinde büyük tesirleri olmuş. Dostoyevski "Biz hepimiz Kaput'tan çıktık" dermiş. Türk okuyucuları Gogol'ü okumalı, onu anlamaya çalışmalıdır (Kanık, 1946, s. 75).

Gogol'ün, kendisine özgü realist anlatım özellikleri ile "küçük memur / küçük insan"ın yaşamı / hisleri ile ilgili olarak ilk kez yazan Rus yazar olduğu, ilk defa bu yazıda ve sonrasında da birçok farklı çalışmada belirtilmiştir. Gogol bu yönleriyle kendisinden sonraki Rus ve Türk yazarlara öncülük etmiştir.

4. "Palto" ve "Kirli Pardösü" Adlı Eserlerin Özetleri

4.1. Gogol'ün "Palto" Adlı Eserinin Özeti

"Palto" adlı eserin başkışisi olan Akakiy Akakiyeviç, bir devlet dairesinde çalışmaktadır. Kendi hâlinde küçük bir memur olan Akakiyeviç; kimseyle konuşup görüşmeden yaşar ve devamlı olarak yazıları temize çekmekten ibaret olan işiyle uğraşır.

Çalıştığı dairede bulunan memurlar, onunla alay ederler. Akakiy Akakiyeviç, bunlara hiç tepki vermez, yazıları temize çekmeye devam eder. Diğer memurların kaba alayları dayanılmaz hâle geldiğinde yalnızca "Lütfen yapmayın! Neden bana böyle davranıyorsunuz?" diyebilir.

Akakiyeviç'in yıllık dört yüz rubleye yakın olduğu belirtilen çok az bir maaşı vardır ve buna şükredip sessiz sakin yaşamaktadır. Bu esnada da Petersburg soğuğu ile mücadele etmeye çalışmaktadır. İyice inceldiği için diğer memurların deyimiyile bir "sabahlık" halini almış olan paltosu onu artık soğuktan koruyamamaktadır. Eskimiş ve kullanılamaz hâlde olan paltosunu tamir ettirmek isteyen Akakiyeviç onu Terzi Petroviç'e götürür. Devamlı olarak içtiği için her zaman sarhoş olan Terzi Petroviç, Akakiyeviç'e paltosunun tamir edilmesinin mümkün olmadığını; yeni bir palto diktirmesi gerektiğini söyler.

Akakiyeviç, önce itiraz etmeye çalışsa da sonra yeni bir palto diktirmeyi kabul etmek zorunda kalır. Bunun için kendisine yeni bir harcama planı yapan Akakiyeviç maddi anlamda zaten çok kısıtlı olan yaştanısını daha da kısıtlı bir şekilde devam ettirmek durumunda kalır.

Nihayet palto dikilir ve Akakiyeviç yeni paltosunu teslim alır. Dairede diğer memurlar tarafından yeni paltonun kutlanması gerektiği konuşulur. Çalıştığı daireden bir memur arkadaşı, evindeki partiye Akakiyeviç'i de davet eder. O zamana kadar hiç dışarı çıkmamış olan Akakiyeviç bu partiye gitmeyi kabul eder. Memurların paltosunu beğenmelerine çok memnun olmuştur. Ancak arkadaşının evindeki partiden ayrıldığı gece yolda yürürken paltosu gasp edilir. Akakiyeviç'e önce komisere ve sonra da "önemli kişiye" gitmesi önerilir. Akakiyeviç nüfuzlu kişiye gider fakat nüfuzlu kişi ona çok sert ve öfkeli davranır.

Ertesi gün hasta olan Akakiyeviç'in ateşi yükselir ve Akakiyeviç paltosunu sayıklayarak ölür. Birkaç gün sonra çalıştığı daireden evine gönderilen odacı sayesinde öldüğü anlaşılır. Sonraları Peterburg'ta yayılan bir söylentiye göre Kalinkin Köprüsü yakınlarında memur görünümünde bir hortlak, oradan geçen insanların paltosunu almaktadır.

Akakiyeviç'in öldüğünü duyan ve buna çok üzülen önemli / nüfuzlu kişi bir gün yolda giderken yakasında kuvvetli bir el hissederek hortlak ondan paltoyu alır. Bugünden sonra önemli / nüfuzlu kişi emrindeki memurlara daha nazik davranmaya başlar. Hortlak da bir daha ortalıkta görülmez.

4.2. Orhan Kemal'in "Kirli Pardösü" Adlı Hikâyesinin Özeti

İşi kocaman defterlerdeki rakamları toplamaktan ibaret olan bir küçük memur, işe alındığı üç aydan beri kendisiyle aynı serviste çalışmakta olan diğer memurlarla hiç iletişim kurmadan çalışmaktadır.

Bir süre sonra küçük memur ve sırtındaki kirli pardösü diğer memurların alay konusu olur. Kendisiyle alay edilmekte olduğunun farkında olan küçük memur; havaların ısınması ve sıcaklığın iyice artmasına rağmen üzerindeki kirli pardösüyü giymeye devam eder. Kirli pardösü konusu servisin umum müdürünün kulağına kadar gider.

Bir gün servise gelen umum müdür, küçük memura üzerindeki kirli pardösüyü çıkartmasını emreder. Müdürün emrini mecburen yerine getirmek zorunda kalan küçük memurun kirli pardösüsünün altından, zayıflıktan kupkuru kalmış çıplak vücudu ortaya çıkar. Zavallı adamın eline geçen üç kuruş maaşı ile üç çocuklu ailesini geçindirmeye çalışmakta olduğu anlaşılır. Bu hadiseden sonra küçük memurun daireden çıkıp gittiğinin söylenmesi ile hikâye biter.

5. Bulgular

5.1. "Palto" ve "Kirli Pardösü" Arasında Konuları Bakımından Bulunan Benzerlikler

Her iki eserde de "askere" duyulan sempati veya antipati konusu ile ilgili ayrıntılar görülmektedir. Bu ayrıntılar üzerinde metinden yapılan alıntılar ile şu şekilde durulabilir.

Gogol'ün "Palto" adlı hikâyesinin başkişisi olan Akakiyeviç "*en düşük düzeydeki memurları temsil etmekte, asayişten sorumlu en üst düzey görevli olan general ise tepe yöneticilerini temsil etmektedir. Hikâyede, alt düzey devlet görevlileri ile üst düzey devlet görevlileri arasındaki asimetric güç mesafesinin aşırılığı ve söz konusu aşırılığın kaynaklık*

etmiş olduğu bürokratikleşme (formalleşme) olgusu eleştirilmektedir” (Keskin, 2019, s. 253). Akakiy Akakiyeviç metinde gasp edilen paltosunu bulabilmesi için kendisine yardım etmesini talep etmek amacıyla nüfuzlu kişi ile görüşür. Bu nüfuzlu kişi, “memuriyette general unvanını almış” biridir ve kendisinden daha alt seviyedeki memurlara kötü muamele etmektedir (Gogol, 2017, s. 169). Öte yandan Akakiy Akakiyeviç; Terzi Petroviç’in aynı zamanda dükkânı da olduğunu bildiğimiz evine gittiğinde Petroviç’in eşyaları arasında, üzerinde bir generalin resminin bulunduğu bir enfiye kutusu görülür. Enfiye kutusunun “kapağında tam generalin yüzüne gelen yer parmakla basıla basıla delindiği için dört köşe bir kâğıt parçasıyla yamanmıştır. (...) Petroviç, yüzü dört köşe kağıtla kaplanmış general resmi kapaklı enfiye kutusunu açıp burun deliklerini tütünle doldur[ur], kutuyu tam kâğıt yamanın üzerine basturarak kapatıp bir köşeye sakla[r]” (Gogol, 2017, s. 153).

Orhan Kemal’in “Kırlı Pardösü” adlı hikâyesinde de küçük kâtibin bulunduğu ofiste duvarda “büyük üniforması içinde Atatürk’ün resmi[nin]” bulunduğu ifade edilmiştir (Kemal, 2017, s. 121). Hikâyenin sonuç kısmında; Umum müdürü ile küçük kâtip arasında yaşananların neticesinde metinde Atatürk’ün; “tatlı mavi gözlerinin yaşardığı, içini çektiği ve iki eliyle yüzünü kapadığı” dile getirilmiştir (Kemal, 2017, s. 121).

Dolayısıyla “Palto” adlı metinde verilen ayrıntılar dikkate alındığında enfiye kutusu üzerinde yüzü silinmiş olan general ile kendisinden alt seviyedeki memurları ezen general rütbesi almış memurun ve “Kırlı Pardösü” adlı metinde yaşlı gözleri ile bakmakta olduğu anlatılan Atatürk resmi ile ilgili detayların farklı olduğu dikkati çekmektedir. Çünkü “Palto” isimli eserde yazarın sınıfsal farklılığı göstermek için kullandığı detaydan, generale sempati duymadığı, Orhan Kemal’in ise askerî üniforması içinde okura gösterdiği Atatürk’e sempati duyduğu anlaşılmaktadır.

Bunların yanı sıra her iki eserde de “küçük memur / küçük insan” tipleri anlatılmış ve bu insanlar vasıtasıyla ezilmiş, geçim sıkıntısı çeken ve ötekileştirilmiş olan insanın; toplumsal düzen içindeki yeri gösterilmeye çalışılmıştır. Ayrıca, her iki eserde de küçük insanın / küçük memurun toplumsal düzen içindeki yeri bir “palto / pardösü” örneği ile sembolize edilerek anlatılmıştır. Buna ilaveten her iki eserde başkışiler vasıtasıyla; daha yüksek seviyelerdeki memurların ve yöneticilerin kendilerinden alt seviyede olan memurlara yaptıkları acımasız davranışlara dikkat çekilmiştir.

Hem Gogol’ün hem de Orhan Kemal’in “Palto” ve “Kırlı Pardösü” adlı eserlerinde “küçük insan” tiplerini anlatırken öz yaşam öyküsel ayrıntılardan beslendikleri görülmüştür. Her iki yazarın seçmiş oldukları “küçük kâtip” tipi ile toplumsal düzen içinde küçük insanın ezilmişliğini gösterdikleri; bu “küçük kâtipler” vasıtasıyla etraflarındaki diğer insanların onlara karşı yaptığı acımasız davranışların da eserde yansıtıldığı görülmüştür.

5.2. Gogol’ün “Palto” Adlı Hikâyesindeki Başkışı: Akakiy Akakiyeviç Başmaçkin

Akakiy Akakiyeviç Basmaçkin “kısaca boylu, çopurca yüzlü, kızılca renkli seyrek saçlı, gözleri bozukça” bir insandır. Akakiyeviç’in yüzünün iki yanı kırışıklıklarla kaplıdır ve suratı “hemoridal dedikleri rengen bürünmüştür”. Çünkü basurun memur hastalığı olduğuna inanılmaktadır. Üstü başı çok kötü durumdadır. Resmî giysisi rengini yitirmiş ve soluk bir renk almıştır. Giysisinin üzerinde her zaman çöp, iplik gibi şeyler görülen Akakiyeviç, bir devlet dairesinde küçük bir kalem memurudur.

Memurun adı karakteristik özelliklerini yansıtabilecek şekilde belirlenmiştir. “*Rusçada eski terlik anlamına gelen “başmak” sözcüğünden türetilmiş “Başmaçkin” soyadı ve “kötülük bilmez” anlamına gelen ‘Akakiy’ kelimesinin ana karaktere isim olarak verilmesiyle kahramanın karakter özelliklerine vurgu yapılmaktadır*” (Küçük, 2011, s. 78). Bu görüşten yola çıkarak kahramanın “kötülük bilmeyen fakat kıymet de görmeyen” anlamlarını üzerinde taşımakta olduğu görülmektedir. Nitekim Akakiy Akakiyeviç Başmaçkin adlı düşük rütbeli memurun tüm karakteristik özellikleri metinde bu şekilde kurgulanmıştır.

Akakiyeviç çalıştığı dairede çok uzun zamandır çalışmaktadır. Buna rağmen hiç terfi almamıştır. Etrafındaki insanlar onun adeta yalnızca memur olmak için dünyaya getirilmiş olduğuna inanmışlardır. Akakiyeviç, çalıştığı dairede odacısından müdürüne kadar kendisine hiç kimsenin saygı göstermediği bir kişidir. Odacıların gözünde onun, adeta sinek kadar değeri yoktur. Genç memurlar onunla alay ederler, eğlenirler ve hatta alayı abartıp kaba saba şakalar yaparak onu tartaklarlar. Yöneticiler ise ona soğuk ve zalimce davranırlar. Temize çekmesi için getirdikleri kağıtları hiçbir şey söylemeden yüzüne fırlatıp giderler.

O bu davranışlara hiç tepki vermez. Yalnızca genç memurlar çalışmasına engel oldukları zaman “*birakın beni canımı acıtıyorsunuz*” der. “*Seçtiği sözcüklerde ve sesinde karşı çıkıştan çok bir gariplik, kendine acındırmaya yönelik bir tını duyumsanır.*” Zaten tek tek sözcüklerle, çekinir gibi ve daha çok da “*şey*” sözcüğünü kullanarak konuşmaktadır. Akakiyeviç görevine aşkla bağlıdır. “*Yazıları temize çekerken kendini olağanüstü güzel bir dünyada bulur.*” Kendisini çok mutlu hisseder. Akakiyeviç’in alfabede bulunan harfler içinde diğerlerine göre daha çok sevdiği harfler vardır. Bir defasında işi açısından daha üst bir seviyeye çıkması imkânı kendisine sunulmuş olmasına rağmen bunu kabul etmemiştir ve yazıları temize çekme görevine devam etmek istemiştir. O günden sonra da adeta sonsuza kadar yazıları temize çekme işiyle baş başa bırakılmıştır.

Akakiyeviç “*...her gün işe giderken ya da işten dönerken yolda neler olup bittiğine hiç dikkat etmez...Eve döndüğünde hemen yemeğe oturur, alelacele içtiği çorbasından sonra bol soğanla pişirilmiş bir parça sığır etini, içine düşmüş sinek ya da Tanrı’nın yarattığı akla geldik gelmedik bin bir şeye aldirmeden yer, yediği yemeklerin lezzetinin farkında bile olmaz.*” Bu şekilde adeta hiçbir varlık göstermeden tek başına yaşayan Akakiyeviç, yemeğini yedikten sonra daireden eve getirdiği bir işi yoksa, sırf kendi zevki için yine bir yazıyı temize çekmekle uğraşır. Diğer memurlar iş çıkışlarında çeşitli şekillerde eğlenerek vakit geçirirken o hiç evinden çıkmaz. “*Yatağına yattığı zamanlarda Allah'ın onu temize çekilecek yazısız bırakmayacağı günler için dua eder.*”

Fakat Petersburg soğuğu ve artık iyice inceldiği için kendisini soğuktan koruyamayan ve “*kaba dokunmuş çuval*” görünümündeki eski paltosu nedeniyle hayatı değişir. Bu palto dairedeki diğer memurların alay konusu olmuştur ve memurlar paltoya “*sabahlık*” demektedirler.

Akakiyeviç eskimiş paltosunu tamir etmesi için Terzi Petroviç'e gider fakat paltonun tamiri için onu ikna edemez. Terzilik sanatındaki bilgisine ve yeteneğine güvenen Petroviç; paltonun artık tamir edilmesinin mümkün olmadığını ve yeni bir paltonun dikilmesi gerektiğini söyler. Yeni bir palto diktirmenin ne kadar ettiğini öğrendiğinde ise Akakiyeviç zaten kıt kanaat devam etmekte olan geçimini, zaruri giderlerini de tamamen kısararak (aç kalmak dahil) yeniden planlamak durumunda kalır. Kıt kanaat devam eden hayatında bir yandan da harcadığı her ruble

için bir kapık biriktirmek gibi bir tasarruf adeti edinen Akakiyeviç'in, yeni paltonun yarısı için yapacağı harcama hazırdır. Yukarıda sözünü ettiğimiz harcama planı yeni palto masrafının biriktirilmemiş olan yarısı içindir. Metinde sunulan bu ayrıntılar, Akakiyeviç'in geçim sınırının altındaki bir standartta devam ettirmek zorunda bulunduğu yaşamını anlatmak için sunulmuştur.

Bir palto edinebildikten sonra sosyal yaşamında değişiklikler olan Akakiyeviç, arkadaşlarının teklifi üzerine çay davetine katılır. Bu, aynı zamanda etrafındakiler tarafından da artık fark edildiğinin göstergesidir. Yeni bir palto ile eskisinden daha farklı, yeni bir Akakiyeviç ortaya çıkmıştır. Yeni paltoya sahip olmak onun için adeta bir yeniden doğuştur. Fakat davetten ayrıldığı gece paltosunu çaldırır. Önce emniyet müdüründen ve sonra da “nüfuzlu kişiden” yardım ister. Kaybolan paltoyu bulmak mümkün olmaz. Hastalanıp ölen Akakiyeviç'in hortlağa dönüştüğüne dair söylentiler yayılır.

5.3. Orhan Kemal'in “Kirli Pardösü” Adlı Hikâyesindeki “Küçük Memur”

Orhan Kemal'in yakın arkadaşı Fikret Otyam'a yazdığı bir mektupta, içinde bulunduğu durumu anlatırken kendisini adeta “Kirli Pardösü” adlı hikâyesinin başkışisi olan küçük memur / kâtip ile özdeş kıldığı görülmektedir. Bunu yazarın şu ifadelerinde görmek mümkündür:

Çoluk çocuk bir de torun. Kendimden çok başkalarının doyup yetişmesine kendimi vermek zorundayım. Öyle ki, ağız tadıyla ölemem bile. Sanıyorum ki, bu dünyadan bıkip ölmeye karar versem de ölüversem, karı, çocuklar, torun, yakamdan yapışıp “Ne hakla ölüyorsun, Nasıl ölürsün, Buna hakkın yok” diyecekler. Bununla beraber bunları gülererek yazıyorum. Katiyen karamsar filan değilim. Alt tarafı Küçük kâtip Raşit Efendiyim! (Otyam, 1975, s. 200).

Öte yandan burada konu ile ilgili olarak sunmak istediğimiz bir başka ayrıntı da Orhan Kemal için paltolarının ve paltoları içinde de özellikle “*deve tüyü renginde ve müdevver (eskimiş) olup; kendisini Müfettişler Müfettişi gibi gösteren*” paltosunun önemini bu sözleriyle ifade etmiş olmasıdır (Otyam, 1975, s. 346). Buradaki bilgilerden yola çıkarak Orhan Kemal'in “Kirli Pardösü” adlı hikâyesinde “küçük kâtip Raşit Efendi” ve “palto” gibi ayrıntılar vasıtasıyla öz yaşam öyküsel izlerin bulunduğunu söylemek mümkündür.

“Kirli Pardösü” adlı hikâyede bulunan küçük memur / küçük kâtip şu şekilde anlatılabilir: “*Ufak tefek bir adamcağız*” olan küçük memurun “*kupkuru yüzün[ü] kırmızı kırmızı sivilceler kaplamış[tr.] Mor çukurlarına gömülmüş ufacak gözlerini*” üç aydır çalışmakta olduğu servisteki herkesten kaçırın bu adam kimse ile göz göze gelmek istemez, hatta bundan korkar. Kimse ile iletişim kurmayan bu küçük memurun görevi, bulunduğu servisteki çok yapraklı kocaman defterde bulunan rakamları toplamaktır.

Küçük memur, “*Her sabah [servise] bütün memurlardan önce gelir, akşamları da herkesten sonra paydos eder. Sigara, çay ve kahve içtiği görülmemiştir[r.]*” Öyle ki “*herkes yemek paydosuna çıktıktan sonra küçük masasının gerisine siner, sabahleyin evden getirdiği peynir ekmeğini*” yer (Kemal, 2017, s. 121). Görüldüğü gibi kıt kanaat yaşamak durumunda olan ve “*bütün diğer memurların orada servisin alacakaranlık*” köşesinde unuttukları bu adam, zaten hatırlanmaya da hevesli değildir. Unutulmuş olmaktan adeta memnundur. Etrafındaki insanların / memurların / hatta odacının bile unuttuğu bu adam; bir de bu insanlar tarafından küçümsenmektedir. Öyle ki kendisinden bir şey istedikleri zaman diğer memurlara “*emredersiniz*” diyerek koşan odacı; kendisinden bir defa su isteyen bu küçük memura suyunu kalkıp kendisinin almasını söyler ve onun kendisini fasulye gibi nimetten saydığını düşündüğünü dile getirir.

Bir süre sonra bu küçük memurun sırtındaki pardösü servisteki memurlar arasında dedikodulara neden olur. Sonra bu pardösü ile açıkça alay edilmeye başlanır. Öyle ki diğer memurlar kâtibin yüzüne karşı sırtındaki pardösü ile açık açık alay etmeye başlar. Durumun farkında olan küçük kâtip, utancından “kulak memelerine kadar kıpkırmızı kesilir ama cevap vermez”. Havalar ısındığı zaman dahi uzun zamandır giyilmekte olduğu için kirlenmiş olan pardösüsünü üzerinden çıkartmaz. “Küçük kâtipte sabır adeta inat derecesinde[dir.]”. Diğer memurların kendisine kahkahalar ile güldüklerini bildiği hâlde bir defa başını kaldırıp bakmaz. Yutkunur, kızarır fakat onlara hiçbir şey söylemez.

Küçük kâtibin kirli pardösüsü umum müdürün kulağına kadar gider. Servise gelerek durumu kendi gözleriyle görmek isteyen umum müdürü, küçük kâtime pardösüsünü çıkartmasını söyler. Umum müdürün yüksek sesle yaptığı ikinci ikazdan ve herkesin içinde sarf ettiği rencide edici sözlerden sonra küçük memur pardösüsünü çıkartınca; zayıflıktan kupkuru bir vücudu olduğu ortaya çıkar. Üstelik kirli pardösünün altında yoksul ve zavallı adamın çamaşırı da yoktur.

Bu durum karşısında umum müdürü küçük memura ne kadar maaş aldığını sorar. Küçük kâtibin, eline geçen on dokuz lira doksan beş kuruş ile üç çocuğunu ve evini geçindirmekte olduğu anlaşılır. Söylediklerine pişman olan umum müdürü, küçük kâtime giyinmesini söyler. Küçük kâtip ağır ağır giyindikten sonra servisten çıkıp gider. Metinde bu gidişinden sonra küçük kâtibin durumunun ne olduğu ile ilgili ayrıntı verilmemiştir.

Bütün bunların neticesinde Orhan Kemal’in “Kirli Pardösü” adlı hikâyesindeki küçük kâtibin, yoksulluk sınırının da altında yaşamakta olduğu ve ailesinin geçimini sağlayabilmek için adeta kendisini feda etmiş olduğu, buna ilaveten en zarurî ihtiyaçlarını dahi karşılayamadığı görülmektedir. Hikâyenin başkişisi olan ve çevresindeki diğer memurların da alay konusu olduğu anlaşılan küçük kâtibin, sosyal yaşamda yer almadığı / alamadığı anlaşılmaktadır.

6. Sonuç

Gogol’ün “Palto” adlı eserinin yaşanmış / gerçek bir olaydan yola çıkılarak oluşturulduğu ve Orhan Kemal’in “Kirli Pardösü” adlı eserinin de öz yaşam öyküsel izler taşıdığı anlaşılmıştır. Eserlerin anlatım özellikleri dikkate alındığında, her iki eserde de mizah ve ironi ile hicvin bir arada olduğu bir anlatım tutumunun benimsendiği görülmüştür.

Her iki eserde de başkişi olan memurlar, bürokratik yapı içinde seviyesi en düşük olan memurlardır. Rütbeleri diğerlerine göre çok düşük olan bu iki memurdan biri yalnızca yazıları temize çekmek diğeri de yalnızca rakamları toplamakla görevlidir. Bu memurların kendi davranışları ve üstlerinin onlara karşı gösterdikleri muameleler de birbirine çok benzemektedir. Bunun yanı sıra her iki metinde de memurların paltosu / pardösüsü üzerine şekillenen bir olay örgüsü mevcuttur.

Bunlarla birlikte bu başkişilerin en farklı yönleri, Akakiyeviç’in bir ailesinin olmaması “Kirli Pardösü” adlı hikâyedeki başkişinin ise ailesinin geçimini üstlenmiş olmasıdır. Aralarında bu şekilde ifade edilen bir mukayese yapılan her iki başkişinin arasında bulunan ortak ve farklı yönler aşağıdaki tabloda daha ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

Tablo 1: Her iki başkişinin arasında bulunan ortak ve farklı yönler

Akakiy Akakiyeviç	Kirli Pardösü Adlı Hikâyedeki Küçük Kâtip
1. Bir devlet dairesinde sekizinci dereceden bir memurdur.	1. Bir serviste çalışmakta olan küçük bir memurdur.
2. Kırısklıklarla kaplı olan yüzü hemoroidal renktedir. Üstü başı kötü durumdadır ve çok eskidiği için “sabahlık” şeklini almış olan eski paltosu kirlidir.	2. Kupkuru yüzünde kıpkırmızı sivilceler olan ve gözleri mor çukurlarına gömülmüş ufak tefek bir adamdır. Devamlı giymekte olduğu pardösüsü çok kirlidir.
3. Çok az bir maaşla kıt kanaat çalışmaktadır.	3. Çok az bir maaşla ailesinin geçimini zor sağlayabilmektedir.
4. Çalıştığı devlet dairesindeki görevi yazıları temize çekmektir.	4. Çalıştığı servisteki görevi rakamları toplamaktır.
5. Çalışmakta olduğu dairede hiç kimse ile görüşmez.	5. Çalışmakta olduğu serviste hiç kimse ile görüşmez.
6. Çalıştığı devlet dairesinde daima giydiği ve çok eskiyip inceldiği için “sabahlık” şeklini alan paltosu ile diğer memurların alay konusu olmuştur.	6. Çalıştığı serviste üzerinden hiçbir zaman çıkarmadığı kirli pardösü ile diğer memurların alay konusu olmuştur.
7. İçinde bulunduğu zorluklara katlanmak ve sabır göstermek konusunda üstün bir mukavemet sahibi olduğu anlaşılmaktadır.	7. Metinde küçük kâtipin inat derecesinde bir sabır sahibi olduğu ifade edilmiştir.
8. Akakiy Akakiyeviç paltosunu kaybetmesi ile; önce bir hortlağa dönüşür, sonra da kaybolur.	8. Hikâyenin sonunda küçük kâtip servisten çıkıp gider. Metnin sonunda okuyucuya kâtipin nereye gittiğine dair bilgi verilmez.
9. Akakiy Akakiyeviç Palto adlı öyküde emniyet müdürü ve nüfuzlu kişi ile görüşür.	9. Umum Müdürü küçük kâtip ile ilgili olarak duyduklarının üzerine onunla konuşmak için çalıştığı servise gelir.
10. Nüfuzlu kişi Akakiy Akakiyeviç’in ölümünden sonra, ona yaptığı muameleden pişmanlık duyar.	10. Umum Müdürü küçük kâtipi yaptığı muameleden dolayı pişmanlık duyar.
11. Akakiy Akakiyeviç için Paltosu; yaşamda var olma nedenidir.	11. Küçük Kâtip için kirli pardösüsü içine gizlendiği bir sığınak gibidir.
12. Ailesi yoktur. Tek başına yaşamaktadır.	12. Ailesinin sorumluluğunu üstlenmiştir.

Gogol’ün “Palto” adlı eseri 19. yüzyıl Rusya’sındaki bürokrasiyi ve bu bürokrasi içinde rütbesi en düşük seviyede olan memurun durumunu; Orhan Kemal’in “Kirli Pardösü” adlı hikâyesi de 1940’li yılların Türkiye’sindeki memurun durumunu yansıtmaktadır. Dolayısıyla “Palto” ve “Kirli” Pardösü adlı eserlerde tema “yozlaşmış bürokratik yapı içinde küçük memurun üstleri karşısında duyduğu eziklik ve yaşama mücadelesi” olarak ifade edilebilir.

Bu çalışmanın neticesinde, hem Gogol’ün “Palto” hem de Orhan Kemal’in “Kirli Pardösü” adlı eserlerinin, yaşanmış bir olaydan ve öz yaşam öyküsel ayrıntılardan gelen izler taşımakta oldukları görülmüştür. Ayrıca her iki eserin küçük memurun bürokratik yaşam içindeki ezilmişliğine ve yaşam standardının altında devam eden yaşamına işaret eden temaları ve başkişilerinin ortak yönleri itibarıyla da birbirlerine benzer özellikler taşımakta oldukları kanaatine varılmıştır.

Kaynakça

Alangu, T. (1965). *Cumhuriyetten sonra hikâye ve roman. II*. İstanbul: Matbaası Asaf Ertekin Yayınları.

Bakır, S. (2018). *Orhan Kemal’in hikâye dünyası*. Ankara: Hece Yayınları.

- Bakır, S. (2020). Orhan Kemal'in hikayeciliği: kurgu, teknik, anlatım. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 4(3), 402-430.
- Bezirci, A. (1984). *Orhan Kemal hayatı / sanatı/ eserleri/ anıları*. İstanbul: Tekin Yayınevi.
- Çetin, R. M. (2017). *N. V. Gogol'ün Petersburg Öyküleri'nde Petersburg imgesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rus Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı.
- Eyigün, R. (2006). *Orhan Kemal'in Hayatı, Eserleri ve Orhan Kemal uyarlamalarının türk sinemasındaki yeri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sinema-Tv Ana Sanat Dalı Sinema-Tv Programı.
- Gogol, N. V. (2017). *Bir delinin anı defteri / palto / burun*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Kahraman, A. (2015). *Modern Türk hikâyesi*. İstanbul: Büyüyenay Yayınları.
- Kanık, O. V. (1946). *Üç Hikâye Tercüme dergisi*. MEB Yayınları
- Kemal, O. (2017) *Ekmek kavgası*. İstanbul: Everest Yayınları.
- Küçük, S. K. (2011). *Rus gerçekçiliği bağlamında N.V. Gogol – V.G. Perov etkileşimi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Slav Dilleri ve Edebiyatları Ana Bilim Dalı Rus Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı.
- Narlı, M. (2002). *Orhan Kemal'in romanları üzerine bir inceleme*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Otyam, F. (1975). *“Arkadaşım Orhan Kemal ve mektupları, belgeler, bilgiler bölgeler 20*. İstanbul: E Yayınları.

<https://arkakapak.babil.com/cevirmen-orhan-veli-kanik> Erişim tarihi: 28.10.2022

Extended Abstract

Gogol is one of the most important writers of 19th century Russian literature. With his works, Gogol became the pioneer of Russian realism and the Russian writers after him. Dostoevsky's "We All Came Out of Gogol's Overcoat." He is known to have said.

This narrative technique, also known as "Gogol-style realism" in literature, is a form of expression in which humor and satire are present at the same time. Gogol described the corrupt bureaucratic structure of 19th century Russia, the "petty person / official" who was oppressed in the social and hierarchical structure, through his works written with this narrative technique. As a matter of fact, Akaky Akakievich Basmachkin, the protagonist of Gogol's *The Overcoat*, is a petty official who has sacrificed almost his whole life in order to have a new overcoat. It is explained in the preface of his book, *Stories of Petersburg*, that the author's main protagonist, Akaky Akakievich Basmachkin, was founded on the basis of a real-life event.

In addition to using real-life details in the works of Russian writer Nikolai Vasilyevich Gogol; It is known that he created his own way of expression by supporting his stories with folkloric elements such as folk tales. There are also scientific studies that explain that Gogol has benefited from Ukrainian folklore in his works.

Gogol's work *The Overcoat* was translated into our language for the first time in 1945 by Erol Güney, Oğuz Peltak and Orhan Veli Kanık. Three stories selected from the author's book named "Petersburg Stories" have been translated into Turkish with the same name. It has been reported that the book, published by the National Education Press in 1945, contains the author's stories, "Burun, Fayton and Kaput". Gogol's story Kaput was later published as *The Palto*.

In the thirty-seventh issue of *Tercüme Magazine*, published in May 1946, an article by Orhan Veli Kanık, one of the translators of the book *Üç Hikâye*, named *Üç Hikâye*, was published. In this article, Orhan Veli wrote an article about Gogol's storytelling and three stories translated into our

language from the book "Petersburg Stories". Orhan Veli Kanık also stated in this article that Gogol made use of folkloric elements in his storytelling and that it formed the basis of Russian realism by determining a style of expression that combines humor and satire.

Orhan Kemal is one of the writers of Turkish literature who is stated to be critical / social realist. The author, who is known to have started his literary life with poetry, started to produce works in prose after meeting Nazım Hikmet. It has been stated that the first genre that Orhan Kemal made his name known after turning to prose was the story. It has been stated that the author sees the type of story as a stage in the transition to the novel; It is stated that he established himself as a master story writer in the 1950's with two hundred and sixty-five stories he wrote. Since 1953, many stories of the writer Orhan Kemal began to be translated into Russian and published in various magazines there.

Orhan Kemal stated that he loved to read Russian writers such as Lev Tolstoy, Fyodor Mikhailovich Dostoyevsky, and Maxim Gorki by giving the names of his works in interviews with him and even in some of his stories. However, the author has been criticized by a critic for his work *The Müfettişler Müfettişi* and Gogol's *The Inspector*; He stated that he did not like to be expressed that they were similar to each other. In addition to these, the author stated that he knew that he would write another story about an "inspector's coat" and that the critics would say that this story was inspired by Gogol.

In his stories, Orhan Kemal described the "poor man / petty official" who was trying to earn his living. From this point of view, it is understood that it is not a coincidence that the names of the first and last story books of the author are "Ekmek Kavgası" and "Önce Ekmek". Orhan Kemal's "poor people" are people who are poor, make a small living, and often live below the subsistence line, are at odds with life and are not very happy.

These little people who have often sacrificed / forgotten themselves to provide for their families; In the stories of the author, they are often described as people who are not happy. It has also been understood that these people, who sometimes had to sell their books when their salary was not enough, sometimes collected food from garbage dumps, and sometimes it was understood that they had nothing to wear but their dirty overcoat, carried reflections from both the author's life and people who had entered the author's life in some way. In a letter he wrote to his close friend Fikret Otyam, the author described himself by saying, "I am Little Katip Raşit Efendi." While the writer Orhan Kemal expresses this; He stated that he did not find his situation tragic at all, on the contrary, he found it amusing.

It has been seen that Russian Writer Gogol and Turkish Writer Orhan Kemal have a common aspect, such as describing the "poor person / petty official" in their works named *Coat* and *Kirli Pardösü*. In these works of both authors, it has been seen that they are in a similar "realism" while describing the petty officer. It has been understood that this realism is a realism that includes not only tragedy but also comic elements. The thematic structure of both the *Overcoat* and *Kirli Pardösü* and the similar and different aspects of the protagonists in the works have been determined as the main issue of this study.